

**לבריאות והצלחת**

שמואל בן זכריה וקלרה אידל. מרים בת יהושע ומרתא  
פתחיה בן יאיר וחנה. חגית בת שמואל ומרים  
וילדיהם דרור הלל ואשר יש'  
עודד בן שמואל ומרים. מעין בת אפרים ואורלי  
וילדיהם ידידיה רננה שירה אמונה  
רועי בן משה ושרה. תמר בת שמואל ומרים  
לרפואת חיים שמואל בן סימה  
לעילוי נשמת פרל בת רבקה ע"ה

**לעילוי נשמת**

אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

**לעילוי נשמת**

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

**שנה טובה וגמר חתימה טובה**

**עדיין לא מאוחר**

**עוד אפשר לזכות להיות מעשרה ראשונים  
השנה להיות שותפים להפצת התורה  
לאלפי לומדים ביום.**

**לתרומות:**

**הורביץ בנק פאגי (52) סניף 183 חשבון 654248  
או באמצעות פיפל בקישור הזה**

**דף ל"ט**

**קשר העליון דאורייתא**

כבר נתבאר, שהציצית עשויה ענף וגדיל, ובגדיל יש קשרים לשומרו שלא יפתח. ואולם לדעת רבה אף שרוב הקשרים נעשים לשמור על הגדיל שלא יפתחו חוליותיו ויבטל מהיות גדיל, קשר אחד יש לעשות מדין תורה, [הלכה למשה מסיני], ולכן אפילו אם ניתן לכרוך את הגדיל שלא יפתח בלא קשירה, צריך לעשות בו קשר אחד.

והראיה על כך, שיש לעשות בציצית קשר, שכן נאמר, "לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו" ונסמך לו "גדלים תעשה לקד", ללמד, שאף שהכלאים אסורים, בציצית [שהיא צמר בבגד פשתים] הכלאים מותרים, ואם לא היתה חובה לעשות בציצית קשר, אין בציצית שום כלאים, שכן הכנסת חוטי צמר בבגד פשתים בלא קשירה, אינה כלאים, [=התוכף תכיפה אחת אינו חיבור], ומתוך שהוצרכה תורה להתיר כלאים בציצית, על כרחך יש בהם כלאים, והוא מחמת הקשר שבהם.

- **לפירוש רש"י**, הקשר שהוא מהתורה, הוא הקשר שבסוף הגדיל, הסמוך לענף.

- **ולפירוש שני של רש"י המובא בתוס'**, הקשר שהוא מהתורה, הוא הקשר שבתחילת הגדיל, הסמוך לכנף הבגד.

**נפסק החוט מעיקרו**

אמר רבה בר רב אדא אמר רב אדא אמר רב: אם נפסק החוט מעיקרו, כלומר, שנפסק ראש החוט המחובר לטלית, הציצית פסולה, ואין זה סותר את הדין [המבואר לעיל], שגרדומים כשרים, כי אין גרדומים כשרים אלא כשנשאר שיעור כלשהו או כדי עניבה.

**חוט של כרך עולה מן המניין**

כבר נתבאר, שחלק מהציצית הוא גדיל, כלומר בחלק מאורך הציצית כל החוטים כרוכים יחד, על ידי חוט אחד שסובב אותם.

ומבואר בסוגיה, שאין צריך להביא חוט אחר לכרוך בו את חוטי הציצית להיות גדיל, אלא יכרכו את החוטים באחד מחוטי הציצית, כי אותו חוט שבו כורכים את שאר החוטים, עולה גם הוא למניין [שמונה] חוטי הציצית.

ונחלקו אמוראים מי הוא בעל המימרא הזו:

לדברי רבה – רב אמר את הדין הנ"ל.

ולדברי רב יוסף – שמואל אמר את הדין הנ"ל.

ולדברי רבה בר בר חנה – רבי יאשיה דמן אושא אמר את הדין הנ"ל.

**שיעור ענף ושיעור גדיל**

כבר נזכר, שבציצית יש גדיל וענף, הגדיל הוא החלק שהחוטים כרוכים יחד, והענף הוא החלק שהחוטים פתוחים, וכמו כן נזכר, שהגדיל עשוי מחוליות חוליות, [בכל חוליא, אחד מהחוטים נכרך סביב החוטים האחרים].

- **לדעת כמה אמוראים** [רבה משמיה דשמואל. ורב יוסף משמיה דרב. ועוד], **עיקר מצוות ציצית,**

שיהא שלישי גדיל ושני שלישי ענף. אולם אין הדבר מעכב את הכשר הציצית, ולכן גם אם היה הענף מרובה, והגדיל חוליא אחת. או שהיה הגדיל מרובה, והענף מיעוט. הציצית כשרה. אולם אם היה הכל גדיל בלא פתיל [=ענף] כלל, [ולכאורה הוא הדין אם היה הכל פתיל בלא גדיל כלל], לדעת רב, הציצית פסולה.

- ולדעת רבה בר בר חנה, הציצית כשרה כשכולה גדיל, או כשכולה פתיל [=ענף], שנאמר במקום אחד "פְּתִיל", ונאמר במקום אחד "גְּדָלִים", ללמד שבין אם כולה גדיל, ובין אם כולה פתיל, היא כשרה.

### מניין החוליות

- לדברי רב הציצית כשרה [בדיעבד] אפילו אם אין הגדיל אלא חוליא אחת, [כמבואר לעיל].

- אולם בברייתא שנינו, שאין לפחות משבע חוליות, [כנגד שבעה רקיעים], ולא להוסיף על שלוש עשרה חוליות, [כנגד שבעה רקיעים וששה אוירים שבין הרקיעים]. [על שם שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע כפי שיתבאר בעזה"י בדף מ"ג דימו את סידורה של הציצית שהיא תכלת לסידור הרקיעים].

ויתכן שאין מחלוקת בין הברייתא לדברי רב כי הברייתא מדברת במנין החוליות לכתחילה כשעושה את הגדיל שליש מהציצית ורב לא אמר אלא שבדיעבד אם עשה חוליא אחת הציצית כשרה.

ומכל מקום היום אין נוהגים כדברי הברייתא, כי כל זה בזמנם שהיה להם תכלת אבל היום שאין לנו תכלת אין להקפיד שיהיה סידור החוליות כרקיעים. והמנהג לעשות ארבעה חוליות, שהם בין חמשה קשרים, וכתב רש"י, שהטעם לכך, כי מבואר בדף מ"ג שהציצית שקולה ככל התורה כולה, ולפיכך עושים בה חמישה קשרים, כדי שעל ידי זה יהיה בה מניין תרי"ג כמניין המצוות, שמניין ציצית עולה 600, ועם שמונה חוטים, וחמישה קשרים, עולה תרי"ג.

### מניין החוטים

מניין חוטי הציצית הם שמונה, שמתחילה לוקחים שני חוטי לבן ושני חוטי תכלת, ומכניסים אותם בחור הטלית עד חציים, וכשהם נכפלים ויוצאים משני צידי החור, נמצא שיוצאים מהבגד ארבעה חוטי לבן, וארבעה חוטי תכלת.

ולדעת רב, דין זה שיש להביא ארבעה חוטים, למד מהכתוב "גְּדָלִים", שכן גדיל משמעתו לכל הפחות שני חוטים, שכן אי אפשר לגדול חוט אחד, ומיעוט רבים שנים, ומתוך שנאמר גדיל בלשון רבים, הרי כאן ארבעה, וכשיכניסם בחור הבגד, יהיו שמונה חוטים יוצאים ממנו. [והכתוב "פְּתִיל" בא ללמד, שאותו גדיל יש לפותלו מתוכו. י"מ שהכוונה לכך שהחוט שבו כורכים את הגדיל, הוא ממניין החוטים של הגדיל ואין צריך לכרוך בחוט נוסף. וי"מ שהכוונה לכך שיש לעשות פתיל כלומר ענף תחת הגדיל].

[ולא נתבאר האם גם לדעת לרבה בר בר חנה, יש לעשות ציצית משמונה חוטים].

### סדר החוליות

לצורך עשיית החוליות, מניח חוט ארוך יותר מהאחרים, שהוא נכרך עליהם, וכך נעשים חוליות הגדיל.

והיו מניחים שני חוטים ארוכים, אחד של לבן, ואחד של תכלת, חוליא ראשונה היו כורכים בחוט של לבן, ואחר כך חוליא שניה בחוט של תכלת, שנאמר תחילה "צִיצַת הַקָּנָף", כלומר חוט לבן [כמבואר בדף ל"ח], ואחר כך נאמר "פְּתִיל תְּכֵלֶת", ללמד שהלבן קודם לתכלת, וכסדר הזה היו שאר החוליות, אחת לבן ואחת תכלת, אלא שחוליא אחרונה גם היתה של לבן, ולא היו מסיימים בתכלת, שכן הלבן חשוב מהתכלת, [שהקדימו הכתוב כנ"ל], ולכן בו יש לסיים, כי מעלין בקודש ואין מורידים, ואין ראוי שסוף הציצית יהיה פחות חשוב מתחילתו.

ולדעת רבי כל חוליא יש בה שלוש כריכות.

### אלו מיני בגדים חייבים בציצית

[כשיש בהם ארבע כנפות]

< לדעת רוב האמוראים בסוגיה, וכן לדעת רבי ישמעאל אליבא דתנא אחד – כל הבגדים [שיש

להם ארבע כנפות] **חייבים בציצית מדין תורה, בין בגד צמר, ובין בגד פשתים, ובין בגד משאר מינים.**

- מתוך דברי רבא משמע שדין זה למד מהכתובים (א) "וּנְתָנוּ עַל צִיצַת הַכֶּנֶף". (ב) "... צָמֵר וּפְשֵׁתִים יִחָדּוּ. גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ עַל אַרְבַּע כְּנָפוֹת כְּסוּתָךְ ...", [שמכתוב אחד משמע שהציצית ממין הבגד, ומכתוב שני משמע שהציצית מצמר ופשתים, וכדי שלא יהיו סותרים זה את זה, יש להעמידם בבגד משאר מינים, כפי שיתבאר בעזה"י להלן].

- ומתוך הברייתא משמע, שיש ללמוד דין זה בבניין אב, שכן מצינו במקום אחר, שאין חילוק בין בגדי צמר ופשתים, לבין שאר בגדים, ואם כן, הוא הדין לעניין ציצית. [רש"י מפרש, שבברייתא דרשו מהכתוב בעניין נגעים, "וְהִבְגַּד כִּי יִהְיֶה בּוֹ נֶגַע צָרְעַת בְּבָגַד צָמֵר אוֹ בְּבָגַד פְּשֵׁתִים", "אוֹ בְּבָגַד", לרבות שאר בגדים, שכולם דין אחד להם לעניין נגעים כדין בגדי צמר ובגדי פשתים. ותוסי' פירשו, שבברייתא דרשו מהכתוב בעניין שרצים, "וְכָל אֲשֶׁר יִפְלַע לְיוֹ מִהֶם בְּמַתָּם יִטְמָא מִכָּל כְּלֵי עֵץ אוֹ בָּגַד ...", "אוֹ בָּגַד", לרבות שאר בגדים, ללמד שכל הבגדים דינם שווה].

< **ולדעת רב נחמן** וכן לדעת רבי ישמעאל אליבא דתנא אחד – **מדין תורה, אין חייבים בציצית אלא בגד צמר או בגד פשתים** [שיש להם ארבע כנפות], **אבל בגדים משאר מינים, מדין תורה פטורים מציצית, ורק מדברי חכמים, הם חייבים בציצית.** [ומאחר שנתנית הציצית בשאר בגדים אינה דין תורה, לא הותר בהם איסור כלאים, ואין לתת בהם ציצית של חוטי צמר עם חוטי פשתן, כפי שיתבאר להלן בעזה"י].

- ומבואר בברייתא, שדין זה למד בבניין אב, שכן בכמה מקומות נאמרו בתורה בגדים סתם, בלא לפרש ממה הם עשויים, [ובכלל זה מה שנאמר בעניין ציצית, "וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצַת עַל כְּנָפֵי בְּגָדֵיהֶם"], ובמקום אחד פירשה תורה, בגד צמר ובגד פשתים, ["וְהִבְגַּד כִּי יִהְיֶה בּוֹ נֶגַע צָרְעַת בְּבָגַד צָמֵר אוֹ בְּבָגַד פְּשֵׁתִים"], ומכאן, שאף בשאר מקומות, שלא נתפרש בהם מין הבגד, הכוונה לבגדי צמר או לבגדי פשתים ולא לבגדים משאר מינים.

#### **מאלו חוטים הציצית נעשית**

< **דעת רבא**, [ונראה שכן דעת שמואל משמיה דלוי, ורחבה אמר רב יהודה].

בעניין זה נאמרו שני כתובים. (א) "וּנְתָנוּ עַל צִיצַת הַכֶּנֶף", ללמד, שתהא הציצית ממין הבגד. (ב) "... צָמֵר וּפְשֵׁתִים יִחָדּוּ. גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ עַל אַרְבַּע כְּנָפוֹת כְּסוּתָךְ ...", ללמד, שיהיו הגדלים מצמר ופשתים. ומשני כתובים אלו יש ללמוד שני דינים.

**ב. חוטי צמר וחוטי פשתים – כשרים לכל מיני הבגדים, ואף כשיש צמר ופשתים יחדיו, שנאמר "צָמֵר וּפְשֵׁתִים יִחָדּוּ. גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ" ללמד שאין בציצית איסור כלאים. ולכן החוטים הללו כשרים בין לבגדי צמר, [והפשתים אינה כלאים בו, ולכן, אפילו אם כל ארבעת החוטים הם פשתים, אין כאן איסור כלאים]. ובין לבגדי פשתים, [והצמר אינו כלאים בו, ולכן אפילו אם כל ארבעת החוטים הם צמר, אין כאן איסור כלאים]. ובין לבגדים משאר מינים כגון משי, [ואפילו נתן בהם שני חוטים לבן של פשתים, ושני חוטים תכלת של צמר, אינם כלאים זה בזה, כי לדעתו חיוב ציצית בכל הבגדים הוא דין תורה, והרי זה כלאים במקום מצוות ציצית, שאין בהם איסור].**

**א. חוטים משאר מינים – כשרים לבגד שהוא ממין החוט. כלומר חוט של משי, כשר לבגד משי. וחוט של צמר גמלים, כשר לבגד של צמר גמלים.**

< **דעת רב נחמן.**

- מדין תורה אין חיוב ציצית אלא בבגד צמר או בבגד פשתים [כמבואר לעיל], ומאחר שאין מצוות ציצית אלא בבגדים אלו, לא התירה תורה איסור כלאים של ציצית צמר ופשתים אלא בבגדים אלו.

ולכן, רק בבגדי צמר או פשתים, ניתן לתת שני חוטי צמר יחד עם שני חוטי פשתים, ואפילו ארבעה חוטי צמר בבגד פשתים, או ארבעה חוטי פשתים בבגד צמר, וכל שכן ארבעה חוטי צמר בבגד צמר, או ארבעה חוטי פשתים בבגד פשתים.

- אבל בשאר בגדים, אין חיובם בציצית מדין תורה אלא מדברי חכמים, ולא הותר בהם איסור כלאים של ציצית.

ולכן, אין לתת בהם שני חוטי צמר עם שני חוטי פשתים, אלא ארבעה חוטי צמר, או ארבעה חוטי פשתים, או ארבעה חוטים ממין הבגד עצמו. [ולכאורה הוא הדין לשני חוטים ממין הבגד, ושני חוטים צמר או פשתים].

## דף מ'

### סדין בציצית

#### לשון ראשון בפירוש רש"י.

לעיל נתבאר, שמסמיכות הכתובים, "צָמֵר וּפְשֵׁתִים יִחְדָּו", "גְּדָלִים תַּעֲשֶׂה לָּךְ", יש ללמוד, שאף שאסרה תורה בגד כלאים, ["לֹא תִלְבַּשׁ שְׂעִטָּנוּ צָמֵר וּפְשֵׁתִים יִחְדָּו"], בציצית הדבר מותר, ולכן, בין בבגד צמר, ובין בבגד פשתים, נותנים חוטי צמר [של תכלת] עם חוטי פשתים [של לבן]. וכאן בסוגיה מבואר שאין הדין הזה מוסכם על הכל אלא נחלקו בו חכמים.

**לדעת בית הלל** [שהלכה כמותם] – **יש לדרוש את הכתובים הסמוכים הללו כנ"ל, ללמד שכלאים מותרים בציצית.**

**ולדעת בית שמאי ורבי אליעזר ברבי צדוק** – **אין לדרוש את הכתובים הסמוכים הללו כנ"ל, וכלאים אסורים גם בציצית.**

**ומכל מקום, אף על פי שלדברי בית הלל, הכלאים מותרים בציצית, מודים הם, שבירושלים לא היו מטילים ציצית של צמר בסדין של פשתים.** וביאר רבי, שהטעם לכך, **כי חכמים אסרו את הדבר, משום שאין העם בקיאים לחלק בין ציצית לשאר בגדים, ואם היו נוהגים ללכת בציצית של כלאים, היו באים להתיר לעצמם כלאים גם בשאר בגדים.** [כן נתבאר מתחילה כוונת הגמרא "לפי שאין בקיאים", אולם מסקנת הגמרא שונה, כפי שיתבאר בעזה"י להלן].

#### לשון שני בפירוש רש"י.

**לדברי הכל יש לדרוש את הכתובים הסמוכים הללו כנ"ל, ללמד שכלאים מותרים בציצית. ולכן,**

**לדעת בית הלל** [שהלכה כמותם] – **סדין של פשתן חייבת בציצית, ויש לתת בה שני חוטי פשתים של לבן, ושני חוטי צמר של תכלת, ככל הבגדים החייבים בציצית.**

**וכן דעת רבי אליעזר ברבי צדוק** – **אלא שלדבריו, אף שכן הוא הדין, העם בירושלים לא היו נוהגים כן, [מחמת איזו טעות, ועד כדי כך היו טועים בדבר], שאם היו רואים מישהו נותן ציצית בסדינו, היה הדבר תמוה בעיניהם.**

**ולדעת בית שמאי** – **אף שכן הוא דין התורה, שיש לתת ציצית בסדין, מכל מקום חכמים אסרו את הדבר, משום שאין העם בקיאים לחלק בין ציצית לשאר בגדים, ואם היו נוהגים ללכת בציצית של כלאים, היו באים להתיר לעצמם כלאים גם בשאר בגדים.** [וכנ"ל].

### לפי שאין בקיאים

כבר נתבאר, שאף שמדין תורה יש לתת ציצית של צמר בסדין של פשתים, ואין בדבר איסור כלאים, אסרו חכמים את הדבר, לפי שאין בקיאים. [לפירוש הראשון, דין זה כבית הלל, ולפירוש השני, דין זה כבית שמאי]. ונאמרו בגמרא כמה ביאורים, במה לא היו בקיאים, שהוצרכו לאסור את הדבר.

#### א. אין בקיאים לחלק בין ציצית לשאר בגדים.

מתחילה רצו לומר, שהטעם שגזרו חכמים, שלא לתת ציצית בסדין הוא, משום שאין העם בקיאים לחלק בין ציצית לשאר בגדים, ואם היו נוהגים ללכת בציצית של כלאים, היו באים להתיר לעצמם כלאים גם בשאר בגדים.

- אולם דחו זאת, כי ניתן לתקן את חוסר הידע הזה של העם, על ידי שיבארו זאת בזמן הדרשה שהיו החכמים דורשים לכל העם בשבת, וכך ידעו, שבציצית בלבד הכלאים מותרים, אבל בשאר בגדים הם אסורים.

#### ב. גזרה משום קלא אילן.

לאחר מכן אמרו שהטעם שגזרו חכמים שלא לתת ציצית בסדין הוא משום שאין היתר לתת ציצית של צמר בסדין זה של פשתן אלא כשיהיו חוטי הצמר צבועים תכלת ומאחר שאין בקיאים בין תכלת [של חלזון] לבין קלא אילן הדומה לו יש לחוש שיתנו חוטי צמר צבועים בקלא אילן

שיש בנתינתם איסור כלאים כי אינם צבועים תכלת כהלכתם וכדי שלא יכשלו באיסור כלאים אסרו לתת את הציצית בסדין. [וואף על פי שבגד פשתים כשר בארבעה חוטי צמר, כפי שנתבאר בדף ל"ט, אין זה אלא כשיש בבגד שני חוטי צמר של תכלת, שמתוך שהותר לתת אותם בפשתים, הותר לתת גם שני חוטים נוספים של צמר לבן בפשתים, אבל כשיש בבגד של פשתים שני חוטי פשתים לבן, אין לתת עוד שני חוטים של צמר לבן, כי לא התחיל הצמר להיות מותר בפשתים אלא כשהוא תכלת].

- אולם דחו זאת, כי ניתן לתקן את הדבר על ידי בדיקה, שיבדקו את כל היורות שמוכרי תכלת צובעים בהן ציצית, שלא יהיו קלא אילן. אי"נ יתקנו שלא יקח אדם תכלת אלא אם כן בדקה שאינה קלא אילן.

### ג. גזרה משום טעימה.

לאחר מכן אמרו, שאמנם אם היה חשש שמא אין הצמר צבוע תכלת אלא קלא אילן, היה ניתן לתקן זאת על ידי בדיקה, אלא שמכל מקום עדיין היתה סיבה לאסור להטיל את הציצית של הצמר בסדין, ואף שעל ידי הבדיקה ברור שהיא צבועה תכלת ולא קלא אילן, כי עדיין יש לחוש שמא התכלת שבה נצבעה הציצית היא תכלת פסולה ולא כשרה, שכן יש לחוש שמא אחר שניטל תכלת מהיורה לבדיקה, החזירה ליורה, ובכך נפסל התכלת שביורה, אי"נ הציצית הזו צבועה בתכלת שנטלה לבדיקה, שהיא פסולה.

- אולם דחו זאת כי ניתן לתקן את הדבר על ידי שליחת אגרות לכל המקומות שבהם עושים תכלת וללמדם הלכות טעימה באיזה אופן יבדקו את התכלת בלא לפוסלה ושהתכלת הניטלת לבדיקה פסולה וכך לא נחוש שהתכלת שבה נצבעה הציצית היא פסולה.

### ד. שמא יקרע הסדין בתוך שלוש אצבעות.

ולאחר מכן אמר רבא [וכן אמרו במערבא משמו של רבי זירא], שהטעם שגזרו חכמים, שלא לתת ציצית בסדין של פשתים הוא, שמא יקרע הסדין קודם שיבואו לתת בו את הציצית, באופן שיהיה הקרע בתוך שיעור שלוש אצבעות לשפת הכנף שהוא מקום הציצית, ויתפרנו בחוטי פשתן, ויניח סוף החוטים התלויים שם, ואחר כך יתן בה שני חוטי תכלת לשם ציצית, ויצרף אותם לשנים של לבן, וזה מתחילה נתן את החוטים של לבן שלא לשם ציצית, וכשרוצה שיהיו לשם ציצית, הם כבר עשויים בה, והתורה אמרה "תַעֲשֶׂה" מתחילה לשם ציצית, ולא שיהא לשם ציצית מן העשוי כבר, ונמצאת ציצית פסולה, והרי אלו כלאים שלא במקום מצוה.

### ה. משום כסות לילה.

ורב זירא אמר, שהטעם שגזרו חכמים, שלא לתת ציצית בסדין של פשתים הוא, משום שלא התירה תורה כלאים בציצית, אלא בזמן המצווה, וקיום מצוות ציצית הוא ביום בלבד, שנאמר "וְיִרְאֶיְתֶם אֹתוֹ" להוציא כסות לילה, [כפי שיתבאר בעזה"י להלן], ואם יתנו בסדין ציצית של כלאים, כשיתכסו בה בלילה, נמצאים נהנים מכלאים של איסור.

### **טלית של בגד וכנפיה של עור או להיפך**

אין טלית של ארבע כנפות חייבת בציצית אלא כשהיא מדבר הנקרא בגד [י"א צמר ופשתים בלבד וי"א אף שאר מינים כפי שנתבאר בדף ל"ט] אבל טלית מעור פטורה מציצית שאין העור קרוי בגד.

וכשהיתה הטלית מדבר החייב בציצית, אבל לא היו לה כנפות, [כגון שהיו הכנפות שלה מעוגלות], ותפרו לה כנפות מעור, או שהיא היתה מעור, והכנפות מדבר החייב בציצית.

**לדעת רבא וכן אמרו במערבא משמו של רבי זירא – הכל תלוי בעיקר הטלית,** אם עיקרה מדבר החייב בציצית, היא חייבת, אף על פי שהכנפות מעור, ואם עיקרה מעור, היא פטורה מציצית, אף כשעשו לה כנפות מדבר החייב בציצית.

**ולדעת רב אחאי – הכל תלוי בכנפות הבגד,** ואם כן, לדעתו הדין הפוך מדברי רבא.

### **ממתי הטלית מתחייבת בציצית**

אין הטלית מתחייבת בציצית אלא **כשנגמרו ארבע כנפותיה,** אבל המטיל שלוש ציציות לבגד של שלוש כנפות, ואחר כך עושה לו כנף רביעית,

הציציות הראשונות פסולות, כי בשעה שנתן אותם בבגד, הבגד היה פטור מציצית, ונמצא שכשהבגד נתחייב בציצית, כבר היו בו ציציות אלו, והתורה אמרה "תַּעֲשֶׂה", כשהבגד כבר חייב בציצית, ולא שיהא בבגד ציצית מן העשוי כבר קודם שנתחייב.

וחסידים הראשונים, שהיו זריזים במצוות, ורוצים למהר להטיל ציצית בבגד מיד בשעה שנתחייב, כשהיה הבגד סמוך לגמר אריגתו בשלוש אצבעות אחרונות, מאחר שכבר הגיע למקום הציצית של שתי הכנפות האחרונות, מהרו והטילו ציצית לכל ארבע כנפותיו.

### הטיל למוטלת

בגד שהיה מצויץ בארבע ציציות על ארבע כנפותיו, וחזר והטיל ציצית בכל כנפותיו, כך שבכל כנף היו שתי ציציות, ואחר כך הסיר את

הראשונות, **הציציות האחרונות כשרות.**

< **לדעת רבא** – הטעם לכך שהציציות האחרונות כשרות, אף על פי שבשעת הטלתן של האחרונות בבגד, לא היה בהן צורך, ונמצא שלא שמשו לשם ציצית, **ורק כשהסיר את הראשונות**, הוצרך הבגד לאחרונות, אין לפוסלן מהכתוב "תַּעֲשֶׂה", המלמד, שבשעת העשייה תהיה הציצית בבגד לצורך המצווה, ולא אחר כך, **כי באמת רק בשעת הסרת הראשונות**, שהוא צריך אז לאחרונות, **הוא נחשב כעושה את האחרונות**, [אבל בשעה שנתן את האחרונות בעוד הראשונות בבגד, מאחר שבאותה שעה עבר בכך על דברי תורה, שאסרה להוסיף על מניין הציציות, אינו נחשב כעושה ציצית], **ואם כן**, מאחר שהוא נחשב כנותן את האחרונות רק בשעת הסרת הראשונות, **הרי הן נחשבות כניתנות בבגד בשעה שהבגד צריך להן לשם ציצית**, ולא קודם לכן, ואין זה "תַּעֲשֶׂה" ולא מן העשוי.

< **ולדעת רב פפא** – הטעם לכך, שהציציות האחרונות כשרות, **כי בשעה שנותן אותן בבגד, כוונתו לבטל את הראשונות**, ואם כן, הרי הבגד כמי שאין בו ציצית כלל, והציציות האחרונות ניתנות בו לצורך, בשעת הניתנה, [ומהטעם הזה אין בנתינתן משום איסור בל תוסיף, כי ביטל את הראשונות].

**ומבואר מהמשך דברי הגמרא**, שאף על פי שאין הבגד צריך לכפילות הציציות שבו, אלא רק לאחת בכל כנף, מכל מקום, **כשם שאין איסור כלאים בציצית אחת שבכל כנף, כך אין איסור כלאים בציצית היתירה**, כי שתיהן קרויות בשם **ציצית**. [ולכאורה, הטעם שזכר בזה בדברי רש"י, שהוא משום שכל אחת מהציציות כשרה אם תוסר חברתה, אינו אלא כדעת רבא, אבל לא כדעת רב פפא, ויל"ע בדבר].

### שיעור הבגד החייב בציצית

בגד גמור שגדול לובשו כדרכו – חייב בציצית.

ובגד שאין הגדול לובשו אבל יוצא בו דרך עראי [ואינו בוש] – אם הוא בשיעור שקטן מתכסה בו כדרכו ראשו ורובו, הגדול היוצא בו דרך עראי חייב בציצית. ואם אין בו שיעור שיתכסה בו הקטן ראשו ורובו, הגדול היוצא בו דרך ארעי, פטור מציצית.

ובאופנים שהבגד חייב בציצית, אין בציצית משום איסור כלאים, [כמבואר לעיל], כי לא אסרה תורה כלאים במקום מצוות ציצית.

---

© כל הזכויות שמורות י.א.ה.

[bekitsur1@gmail.com](mailto:bekitsur1@gmail.com)

---

**[לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון](#)**

---